

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378:796.071.4

DOI: 10.12958/2227-2844-2019-4(327)-2-34-47

Бицюк Вікторія Володимирівна,

аспірантка Класичного приватного університету, м. Запоріжжя, Україна.

nikolaevskayavictoriya@gmail.com

https://orcid.org/0000-0001-9486-9062

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Професійна діяльність фахівців фізичної культури і спорту є одним з чинників, що забезпечує гармонійний фізичний розвиток дітей та молоді, їх підготовку до здорового повноцінного життя. Результативність цієї діяльності значною мірою визначається рівнем суб'єктності спортивного педагога, що характеризує його як стратега і тактика трудової діяльності, здатного ставити й корегувати її мету, усвідомлювати мотиви, самостійно планувати та оцінювати свої професійні дії.

Дослідженню сутності, закономірностей та професійних особливостей суб'єктності педагогів присвячені роботи О. Бартків, Є. Волкової, С. Глазачова, Д. Зубова, Ю. Журат, Н. Ларіонової, О. Мешко, С. Певної, Т. Северіної, О. Цимбал, С. Шехавцової. Становлення суб'єктності інших категорій працівників досліджували Т. Вільхова, Т. Маркелова, С. Пелепчук. Аналіз досліджень цих авторів виявив, що розроблені на сьогодні теоретичні концепції та практичні методики, не можуть бути використані для створення цілісної системи формування професійної суб'єктності у фахівців фізичної культури і спорту без суттєвого доопрацювання.

Результатом аналізу наукових публікацій, присвячених різним аспектам професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту, які прямо або побічно стосуються проблематики формування їхньої професійної суб'єктності (Р. Карпюк, В. Мазін, О. Петунін та інші автори) стала констатація того, що, хоча на сьогодні висвітлено теоретичні і методичні засади формування більшості особистісних якостей, знань, умінь і навичок, які знайшли відображення в освітньо-професійних програмах і навчальних планах.

Утім, проблему формування професійної суб'єктності фахівців фізичної культури і спорту на етапі базової вищої освіти передчасно вважати вирішеною. Зокрема, на сьогодні не створено відповідної моделі підготовки, яка б інтегрувала її цільові орієнтири, засоби і кінцевий результат.

Зважаючи на сказане, нами проведено дослідження, *мета* якого – розробка моделі формування суб'єктності у студентів спеціальності 014 «Середня освіта (фізична культура)» та 017 «Фізична культура і спорт». *Методи дослідження* – аналіз наукових джерел для визначення найбільш цінних ідей попередників у контексті формування суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту; синтез здобутків професійної освіти в авторській моделі. Проаналізовано понад 70 наукових джерел.

Авторський задум з формування описаної професійної якості у стислому вигляді наочно може бути представлений у вигляді моделі, під якою розуміємо уявлену або матеріально реалізовану систему, що адекватно відображає предмет дослідження, і вивчення якої дає змогу отримати нову інформацію про цей предмет (Підласий, 1999, с. 66). У нашому випадку така модель має інтегрувати ряд різнопланових елементів, як-то:

- освітні орієнтири;
- нормативні засади;
- педагогічні умови найбільш раціональної реалізації особистісних функцій викладачів і студентів у цьому процесі;
- описання етапів організації взаємодії учасників процесу;
- стисле описання оптимальних форм, методів і засобів взаємодії учасників освітнього процесу на кожному з етапів;
- засоби оцінювання, контролю і корекції знань, навичок і вмінь студентів;
- коректне визначення очікуваного результату освітнього процесу.

При цьому графічне відображення сутності процесу підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту повинно відповідати критерію структурної та змістової цілісності, а також спрощувати подальше відтворення авторського задуму в практиці фахової підготовки.

Вважаємо, що доцільним буде представлення моделі у формі трьох взаємопов'язаних блоків: цільового, який поєднуватиме освітню мету, нормативні засади, педагогічні умови, теоретичне підґрунтя; процесуального, який відображатиме форми, засоби та методи, згруповані у відповідності до логіки певних етапів; результативного, який презентує у схематичному вигляді критерії, показники, засоби контролю, а також очікуваний кінцевий стан майбутнього фахівця фізичної культури і спорту.

Опишемо більш докладно зміст блоків моделі.

У відповідності до нашого задуму, центральною основою **цільового блоку** виступатиме мета освітнього процесу – формування професійної суб'єктності майбутніх учителів фізичного виховання, яку у слід за авторами (Бартків, 2014; Глазачов, 2011; Певна, 2012; Рябикіна,

2009) розуміємо як професійну якість, що характеризується здатністю бути суб'єктом педагогічної діяльності й виражається у спроможності ставити й корегувати її мету у відповідності до соціальних вимог, а також самостійно планувати та оцінювати дії з опредметнення власної педагогічної позиції у ситуаціях навчального процесу.

Ця мета спирається на соціальні потреби та особистісний запит, які, у свою чергу, відображаються у нормативних (Конституція України, Закони України «Про фізичну культуру і спорт», «Про вищу освіту») та програмно-методичних (освітньо-професійні програми підготовки на першому (бакалаврському) рівні, відповідні навчальні плани, робочі навчальні плани дисциплін).

У цільовому блоці знаходять також відображення теоретичні засади формування названої професійної якості серед яких: імперативи Болонського процесу, компетентнісний, діяльнісний, рефлексивний, контекстний підходи, гуманістична педагогіка і психологія, теорія тестів, методологія емпіричних досліджень в соціології, педагогіці та психології.

Виконання задекларованої мети пов'язане із забезпеченням таких педагогічних умов:

- удосконалення змісту наявних дисциплін змістовими модулями, орієнтованими на формування професійної суб'єктності;
- формування образу привабливого професійного майбутнього у процесі навчання за кордоном;
- створення рефлексивного середовища з метою усвідомлення розходження між бажаним і наявним станом розвитку професійних компетенцій;
- заохочення студентів до прояву своєї особистості у позааудиторний час у соціально значущій діяльності;
- впровадження методик контролю, орієнтованих на оцінювання рівню професійної суб'єктності майбутніх учителів фізичного виховання.

Також у цільовому блоці висвітлено результативні параметри професійної суб'єктності, що виступатимуть орієнтирами освітнього процесу, зокрема це: сприйняття і позиціонування себе як суб'єкту у професійних ситуаціях; прагнення до професійного та особистісного розвитку; скоєння вчинків на основі свідомих моральних переконань; ситуаційна сміливість, рішучість.

Наступною складовою нашої моделі виступає **процесуальний блок**, у якому розкривається поетапний характер процесу формування професійної суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, зокрема, зміст підготовчого, формуючого та контрольного етапів.

Першим завданням підготовчого етапу є *розроблення складових освітнього процесу, що забезпечують формування професійної суб'єктності майбутніх учителів.*

Перш за все, планується внести зміни в ОПП, зміст яких повинен структуруватися з урахуванням комплексних, інтегрованих і часткових дидактичних завдань з формування професійної суб'єктності, які студент має усвідомити як особисто значущий й очікуваний результат.

Ці завдання мають відобразитися в цільових компетенціях, які у свою чергу, будуть виступати основою визначення змісту певних модулів, інтегрованих до професійно-орієнтованих дисциплін студентів спеціальностей 014 «Середня освіта (фізична культура)» та 017 «Фізична культура і спорт», навчальний об'єкт яких асоціюється із тим, чи іншим аспектом професійної суб'єктності фахівця. При цьому ми виходимо з того, що зміна навчальних планів, а тим більше галузевих стандартів, у нашому випадку є недоцільною. Точніше, у нашому випадку зміни можуть торкатися лише обсягу тієї, чи іншої дисципліни, не торкаючись їхнього переліку.

Відповідно, планується доповнення наявних у навчальному плані програм окремих дисциплін розділами і темами, поєднаними за характером матеріалу в змістові модулі, спрямовані на формування різних аспектів професійної суб'єктності майбутніх учителів фізичного виховання з врахуванням специфіки подальшої професійної діяльності.

За своїм змістом ці модулі мають бути повними, відносно самостійними, логічно завершеними блоками. У кожному з них має бути чітко визначені мета і завдання навчання, а також основні поняття, навички й уміння, що формуються у ході засвоєння його змісту; передбачено оцінку і вимірювання обсягу завдань, роботи, відвідування студентом занять; описано початковий, проміжний й остаточний контроль підготовленості здобувачів освіти.

Кожен модуль має забезпечуватися необхідними дидактичними й методичними матеріалами (Буренко, 2012, с. 77).

Зміст кожного з модулів розкривається у лекціях, практичних заняттях, самостійній роботі.

У контексті формування професійної суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту нашу увагу привернули професійно-орієнтовані дисципліни: теоретичні – «Вступ до спеціальності», «Педагогіка», «Психологія», «Теорія та методика фізичного виховання»; практичні – «Гімнастика з методикою викладання», «Легка атлетика з методикою викладання», «Спортивно-педагогічне вдосконалення», «Рухливі ігри».

Вважаємо, що ці дисципліни можуть виступити необхідним «каталізатором» формування професійної суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Наступне завдання пов'язане із реалізацією міжнародних програм студентського обміну між українськими та західними університетами на основі використання кредитно-модульної (ECTS).

Перший крок на цьому шляху – синхронізація змісту навчання університетів-партнерів з метою прийняття вітчизняним і закордонним

ЗВО загальних зобов'язань з таких питань, як визначення цілей і завдань освіти. Очевидно, що доведеться значною мірою корегувати освітньо-професійні програми, для синхронізації їхнього змісту.

Також важливим виступатиме корекція навчальних планів, а точніше, підготовка сумісного навчального плану, а також організація навчального процесу. При цьому ми виходимо з того, що наявність модулів, присвячених формуванню професійної суб'єктності не обов'язковим у дисциплінах ЗВО-партнера. Сам факт подвійного дипломування є достатнім фактором успішності такого формування.

Першим завданням *формуючого* етапу є *впровадження заходів, спрямованих на формування суб'єктності у межах визначених дисциплін і практик.*

Таке впровадження пов'язується зі змістом певних модулів обраних дисциплін.

При цьому, виконання задекларованого першого завдання стає можливим у разі його експлікації на три завдання нижчого порядку.

Перше – *формування у студентів адекватних уявлень про сутність і закономірності формування суб'єктності людини*, полягає у формуванні у студентів уявлень про методи, ситуації, етапи формування професійної суб'єктності, а також знайомство із психологічною термінологією. Виконання цього завдання стає можливим у рамках класичних форм навчального процесу ЗВО серед яких лекції, практичні заняття, самостійна робота. Ці форми мають бути інтегровані у наступні модулі: «Сутність і закономірності становлення професійної суб'єктності» («Вступ до спеціальності», 1-й сем.); «Психологічне підґрунтя професійної суб'єктності» («Психологія», 2-й сем.).

Педагогічними засобами тут будуть виступати: інтерактивне спілкування, презентація, лекція-прес-конференція, робота студентів з біографічним матеріалом, складання глосарію, тестування знань.

Друге завдання – *створення рефлексивного середовища з метою усвідомлення здобувачами освіти розходження між бажаним і наявним станом розвитку професійних компетенцій*, витікає з логіки особистісного та професійного зростання, відповідно якої діючою силою цього процесу є вирішення суперечностей між вимогами професійної діяльності і реальним станом готовності студентів до виконання професійних ролей та функцій.

Виконання цього завдання пов'язуємо з класичними формами навчального процесу ЗВО, а також із змістовим модулем «Педагогічна позиція фахівця фізичної культури і спорту» (дисципліна «Педагогіка», 2-й сем.), у рамках якого реалізуються такі засоби: case-study, складання портфоліо, бесіди з кращими спортивними педагогами; самостійна робота з біографічним матеріалом.

Третє завдання – *забезпечення участі студентів у квазіпрофесійній діяльності*, дозволяє конкретизувати набуті уявлення за рахунок насичення навчального процесу елементами професійної

діяльності, орієнтації його на професійну самореалізацію студентів (Вербицький, 1987).

При цьому, особливу увагу звертаємо на поступовий, поетапний перехід студентів від навчальної діяльності академічного типу до квазіпрофесійної діяльності (ділові ігри) і, потім, до навчально-професійної діяльності (науково-дослідна робота, практики, стажування та ін.).

Формами, що, на нашу думку, забезпечать реалізацію нашого задуму, виступатимуть: лабораторні заняття, квазіпрофесійні заняття на спортивних та навчальних базах, навчальна практика, науково-дослідна робота студентів.

Ці форми інтегровано до таких змістових одиниць освітнього процесу: блок модулів «Підготовка та проведення занять зі спортивних дисциплін» (дисципліна «Гімнастика», «Легка атлетика», «Рухливі ігри» 1–4-й сем.); модуль «Організація і проведення спортивно-масових заходів» (дисципліна «СПВ» 6-й сем.); практика у 6-му семестрі.

У свою чергу, модулі інтегруватимуть такі засоби: виконання ролі вчителя або тренера у штучно створених умовах, ділові ігри, наукове дослідження.

Зокрема, на лабораторних заняттях ми передбачаємо відтворення суттєвих ознак уроку фізичної культури або спортивного тренування, а також штучне створення конфліктних і безконфліктних ситуацій, що вимагають прояву педагогічної позиції і педагогічної техніки з наступною корекцією.

При цьому, навчальні практики студентів у закладах загальної середньої освіти мають передбачати зовнішнє оцінювання їх дій з наступним обговоренням результатів.

Науково-дослідницька робота має бути спрямована на культивування рефлексивної поведінки в процесі проведення дослідження, об'єктом якого виступатиме сам здобувач освіти, а також його одногрупники.

На формуючому етапі відбуватиметься також *залучення студентів до волонтерської та громадської діяльності*, яке ми розглядаємо у якості другого завдання етапу формуючого.

Виконання цього завдання пов'язується із залученням студентів до добровільної участі у різноманітних суспільних заходах, а також складенням рейтингу студентів на основі їхньої активності у громадській діяльності.

Сподіваємось, що заохочення студентів до прояву своєї особистості у позааудиторний час у соціально значущій діяльності сприятиме прояву ними змісту своєї особистості в умовах не скутих обмеженнями навчального процесу у «зоні автономної поведінки».

Важливим моментом тут буде виступати самовизначення студентів, долання ними певних труднощів, з наступним переживанням ситуації успіху, які супроводжуватимуться мікроініціативами – заходами,

що позначають перехід особистості на новий ступінь розвитку у рамках професійного співтовариства вчителів фізичного виховання та тренерів.

Останнім – третім завданням формуючого етапу виступає *включення студентів до програм стажування у рамках семестрового обміну або подвійного дипломування з закордонними ЗВО.*

Таке включення передбачає два варіанти.

Перший варіант – навчання за програмами білатеральних (подвійних) дипломів, ключовими ознаками яких є те, що вони базуються на спільній розробці та здійсненні взаємоузгоджених навчальних планів. При цьому навчання за такими програмами завершувалася одержанням двох дипломів (Гордійчук, 2013).

Другий варіант – проведення частини навчального часу студентами у закордонному ЗВО у рамках семестрової програми академічної мобільності, які передбачають вивчення студентами задалегідь обраних дисциплін, яких немає у навчальному плані базового ЗВО (з метою здобуття нових знань, умінь та навичок), або ж дисциплін, які повністю збігаються з тими, які викладаються в базовому ЗВО (з метою розширення та вдосконалення уже набутих знань, умінь та навичок). У такому випадку учасники програми після її закінчення отримують відповідні документи (наприклад, академічні довідки, залікові книжки, додатки та ін.) із результатами навчання (Гордійчук, 2013).

Вважаємо, що образ привабливого професійного майбутнього, сформований у здобувачів освіти під час практики в європейському ЗВО, підвищить рівень професійної суб'єктності майбутніх учителів.

Контрольний етап, описаний у процесуальному блоці моделі, є логічним завершенням усього освітнього процесу. Його завдання – створити умови для комплексного оцінювання визначених ознак суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, а також сприяння усвідомленню студентами своїх недоліків з метою подальшого професійного розвитку.

Контрольний етап співвідноситься із чотиритижневою практикою, що проводитиметься у 8-му семестрі. У рамках практики передбачено вирішення наступних завдань.

Перше завдання – *оцінювання рівню суб'єктності за авторською методикою*, що інтегрує тестування знань; використання особистісного опитувальника; експертне оцінювання рівню суб'єктності фахівця фізичної культури і спорту.

Друге завдання – *підведення підсумків і надання рекомендацій студентам, які дадуть змогу краще усвідомити студенту свої очікування відносно майбутньої професійної діяльності*, забезпечать можливість дізнатися про свої сильні і слабкі сторони; визначитися із перспективними шляхами розвитку своїх здібностей.

Виконання цього завдання пов'язуємо з консультаціями у 8-му семестрі.

Приведений вище зміст етапів формування професійної суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту представлений на рисунку 1.

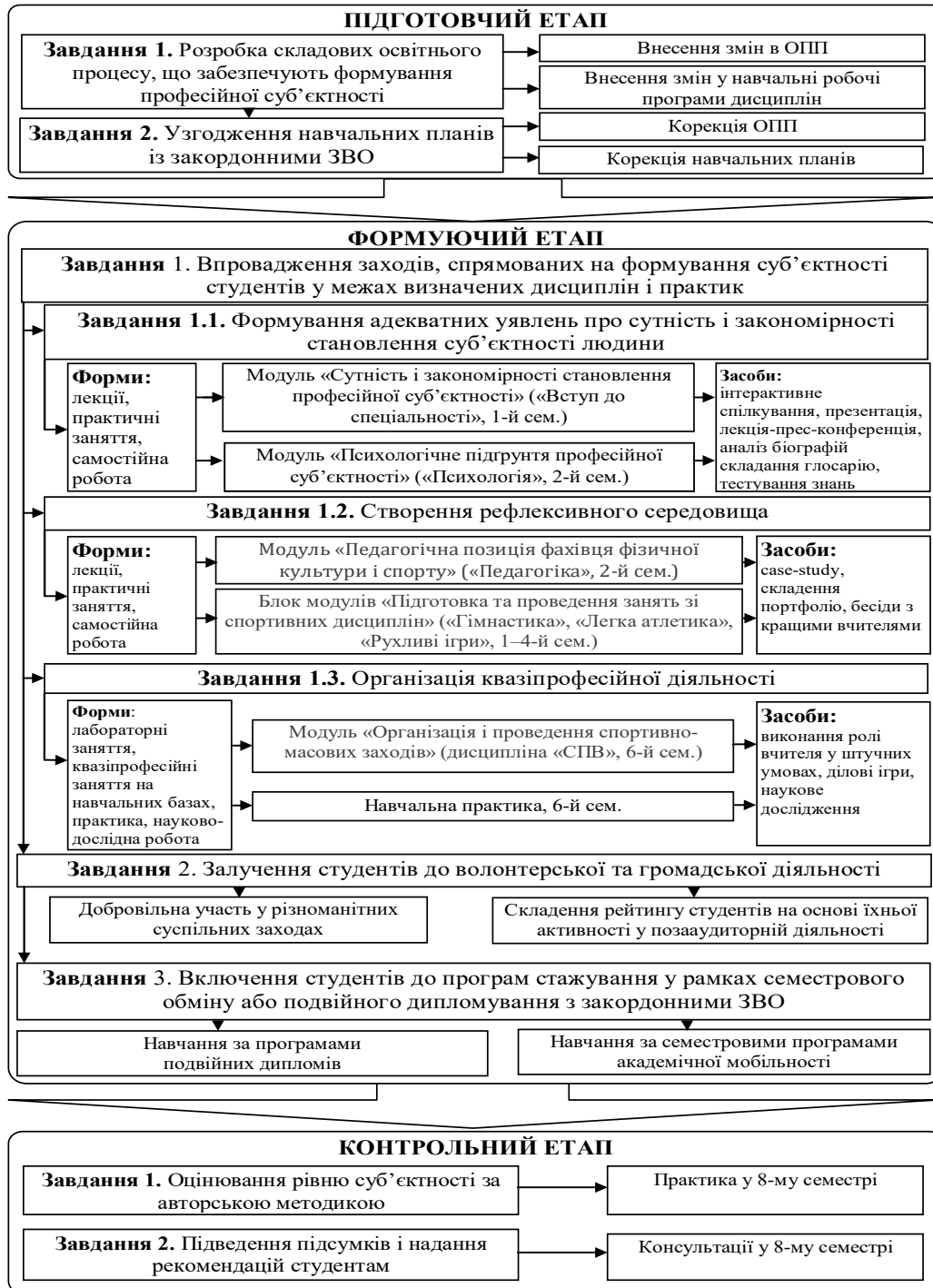

Рис. 1. Процесуальний блок моделі формування професійної суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту

Результативний блок інтегрує компоненти моделі, які безпосередньо стосуються кінцевих результатів освітнього процесу. Зокрема, результативний модуль висвітлює: критерії, методику оцінювання, очікуваний результат освітнього процесу.

Під *критеріями*, у дослідженні розуміються якості, властивості, ознаки об'єкта, який вивчають, котрі дають змогу говорити про його стан, рівень розвитку, функціонування (Мазін, 2008).

У дослідженні вони визначені у відповідності до структури раніш розробленого професіографічного конструкту, який інтегрує: сприйняття і позиціонування себе як суб'єкту у професійних ситуаціях; прагнення до професійного та особистісного розвитку; скоєння вчинків на основі свідомих моральних переконань; ситуаційна сміливість, рішучість.

У результативному блоці презентовано також *методику оцінювання рівню суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту*, яка, за нашим задумом, спирається на:

- діагностику сформованості суб'єктності з використанням тесту-опитувальника, який містить запитання шкального типу, розроблені з урахуванням специфіки професійної діяльності фахівця фізичної культури і спорту;

- експертне оцінювання навчальної та квазіпрофесійної діяльності студентів у плані прояву професійної суб'єктності.

Вважаємо при цьому за доцільне виділення 5-ти рівнів професійної суб'єктності, оскільки, у такому разі, буде забезпечено достатню диференціацію сформованості цільової професійної якості.

Відмітимо, що проведення діагностики з використанням такого інструменту найдоцільніше на виробничій практиці у 8-му семестрі.

Загальним *очікуваним результатом організації навчального процесу на засадах авторської моделі*, визначено високий рівень суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Сподіваємось, що описана модель адекватно представляє авторський задум у формі, прийнятній для сприйняття науковою спільнотою.

Висновки

Процес формування суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту може бути представлений як модель, що інтегрує цільовий, процесуальний та результативний блоки і репрезентує поетапний характер цього процесу.

Завданням першого, підготовчого етапу є розроблення змісту освітнього процесу, що забезпечить формування професійної суб'єктності студентів (внесення змін в ОПП та навчальні робочі програми окремих дисциплін), а також узгодження навчальних планів із закордонними ЗВО (корекція ОПП та навчальних планів).

Завданням формуючого етапу – впровадження заходів, спрямованих на формування суб'єктності у межах визначених дисциплін і практик

(формування у студентів адекватних уявлень про сутність і закономірності формування суб'єктності людини, створення рефлексивного середовища, забезпечення участі студентів у квазіпрофесійній діяльності); залучення студентів до волонтерської та громадської діяльності (добровільна участь у різноманітних суспільних заходах, а також складення рейтингу студентів на основі їхньої громадської активності); включення студентів до програм стажування у рамках семестрового обміну або подвійного дипломування з закордонними ЗВО (навчання за програмами подвійних дипломів, а також за семестровими програмами академічної мобільності).

Контрольний етап присвячений оцінюванню рівню суб'єктності за авторською методикою, а також підведенню підсумків і надання рекомендацій студентам. Завдання кожного з етапів вирішуються за допомогою адекватних форм та засобів.

Подальші зусилля плануємо спрямувати на обґрунтування показників професійної суб'єктності, а також проведення дослідження з перевірки дієвості моделі процесу формування професійної суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Список використаної літератури

- 1. Подласый И. П.** Педагогика. Новый курс : учебник для студ. пед. вузов : в 2-х кн.. М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. Кн. 2. 256 с.
- 2. Бартків О.** Дурманенко Є. Суб'єктність педагога. Теоретичний аналіз проблеми. *Молодь і ринок*. 2014. № 11 (118). С. 37–41.
- 3. Глазачев С. Н.** Кашлев С. С., Соколова Н. И. Субъектность как профессиональная компетентность педагога. Вестник международной академии наук (русская секция). 2011. Специальный выпуск. С. 20-25. URL: http://www.heraldrsias.ru/download/articles/04_Kashlev.pdf.
- 4. Певна С. Є.** Суб'єктна позиція як основа професійного становлення студента. *Вісник Дніпропетровського Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2012. № 1 (3). С. 24–30.
- 5. Рябикіна З. И.,** Фоменко Г. Ю. Субъектно-бытийный подход: преемственность традиций. *Человек. Сообщество. Управление*. 2009. № 4. С. 26–37. URL: [http://chsu.kubsu.ru/arhiv/2009_4/2009_4_Ryabikina Fomenko.pdf](http://chsu.kubsu.ru/arhiv/2009_4/2009_4_Ryabikina_Fomenko.pdf).
- 6. Буренко М. С.** Формування готовності майбутніх вчителів фізичного виховання у процесі вивчення циклу професійно-орієнтованих дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2012. – 224 с.
- 7. Мазін В. М.** Формування культури професійної самореалізації майбутніх учителів фізичного виховання : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Запоріжжя, 2008. 222 с.
- 8. Вербицкий А. А.** Концепция знаково-контекстного обучения в вузе. *Вопросы психологии*. 1987. № 5. С. 31–39.
- 9. Гордійчук Є. С.** Особливості отримання подвійних дипломів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка,*

психологія, філософія. 2013. Вип. 192(1). С. 116-120. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnauped_2013_192\(1\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnauped_2013_192(1)_20). Назва з екрану.

References

1. **Podlasyiy, I. P.** (1999). *Pedagogika. Novyy kurs: uchebnik dlya stud. ped. vuzov: v 2-h kn.* [Pedagogy. New Deal]. Kn. 2. M.: Gumanit. izd. tsentr VLADOS [in Russian].
2. **Bartkiv, O.** Durmanenko, Ye. (2014). *Sub'ektnist pedahoha. Teoretychnyi analiz problemy* [The subject of the teacher. Theoretical analysis of the problem]. *Molod i rynok – Youth and the market*, 11(118), 37-41 [in Ukrainian].
3. **Glazachev, S. N.,** Kashlev, S. S., Sokolova, N. I. (2011). *Sub'ektnost kak professionalnaya kompetentnost pedagoga* [Subjectivity as a teacher's professional competence]. *Vestnik mezhdunarodnoy akademii nauk (russkaya sektsiya) – Bulletin of the International Academy of Sciences (Russian section), Spetsialnyiy vyipusk (Special issue)*, 20-25. Retrieved from http://www.heraldrsias.ru/download/articles/04_Kashlev.pdf. [in Russian].
4. **Pevna, S. Ye.** (2012). *Sub'ektna pozytsiia yak osnova profesiinoho stanovlennia studenta* [Subjective position as the basis of professional formation of the student]. *Visnyk Dnipropetrovskoho Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Pedahohika i psykholohiia» – Bulletin of the Alfred Nobel Dnepropetrovsk University. Pedagogy and Psychology Series*, 1(3), 24-30 [in Ukrainian].
5. **Ryabikina, Z. I.,** Fomenko, G. Yu. (2009). *Sub'ektno-byityyniy podhod: preemstvennost traditsiy* [Subject-existential approach: the continuity of tradition]. *Chelovek. Soobschestvo. Upravlenie – Person. Community. Control*, 4, 26-37. Retrieved from <http://chsu.kubsu.ru/arhiv/20094/20094RyabikinaFomenko.pdf>. [in Russian].
6. **Burenko, M. S.** (2012). *Formuvannia fakhovykh kompetentsii maibutnikh treneriv-vykladachiv u protsesi vyvchennia tsykladu profesiino-oriientovanykh dystsyplin* [Formation of professional competences of future coaches of children in the process of studying the cycle of professionally oriented disciplines subjects]. Candidate's thesis. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
7. **Mazin, V. M.** (2008). *Formuvannia kultury profesiinoi samorealizatsii maibutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannia* [Formation of a culture of professional self-realization of future teachers of physical education]. Candidate's thesis. Zaporizhzhya [in Ukrainian].
8. **Verbytskyi, A. A.** (1987). *Kontseptsyia znakovykh kontekstnoho obuchenia v vuze* [The concept of sign-contextual education in high school]. *Voprosy psykholohyy – Psychology questions*, 5, 31-39 [in Russian].
9. **Hordiichuk, Ye. S.** (2013). *Osoblyvosti otrymannia podviinykh diplomiv* [Features of obtaining double diplomas]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia: Pedahohika, psykholohiia, filosofiia – Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Pedagogy, Psychology, Philosophy*, Vyp. 192(1) (pp. 116-120). Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnauped2013192\(1\)20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnauped2013192(1)20) [in Ukrainian].

Бицюк В. В. Модель формування професійної суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту

Професійну суб'єктність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту визначено як професійну якість, що характеризується здатністю бути суб'єктом педагогічної діяльності й виражається у спроможності ставити й корегувати її мету у відповідності до соціальних вимог, а також самостійно планувати та оцінювати дії з опрацювання власної педагогічної позиції у ситуаціях навчального процесу.

Представлено модель формування професійної суб'єктності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у фаховій підготовці, що інтегрує цільовий, процесуальний і результативний блоки.

Завданням першого, підготовчого етапу процесу є розроблення змісту освітнього процесу, що забезпечить формування професійної суб'єктності студентів (внесення змін в ОПП та навчальні робочі програми окремих дисциплін), а також узгодження навчальних планів із закордонними ЗВО.

Завдання формуючого етапу – формування суб'єктності у межах визначених дисциплін і практик (формування уявлень про сутність і закономірності формування суб'єктності, створення рефлексивного середовища, квазіпрофесійна діяльність); добровільна участь студентів у різноманітних суспільних заходах з наступним складанням рейтингу їх громадської активності); навчання студентів за програмами подвійних дипломів, а також за семестровими програмами академічної мобільності у закордонних ЗВО.

Контрольний етап присвячений оцінюванню рівню суб'єктності за авторською методикою, а також підведенню підсумків і надання рекомендацій студентам. Завдання кожного з етапів вирішуються за допомогою адекватних форм та засобів.

У перспективі – експериментальна перевірка дієвості моделі процесу формування професійної суб'єктності майбутнього фахівця фізичної культури і спорту.

Ключові слова: професійна суб'єктність, формування, майбутні фахівці фізичної культури і спорту, модель, етапи.

Бицюк В. В. Модель формирования профессиональной субъектности будущих специалистов физической культуры и спорта

Профессиональная субъектность будущих специалистов физической культуры и спорта определена как профессиональное качество, которое характеризуется способностью быть субъектом педагогической деятельности и выражается в способности ставить и корректировать ее цель в соответствии с социальных требований, а также самостоятельно планировать и оценивать действия с опрацювання власної педагогической позиции в ситуациях учебного процесса.

Представлена модель формирования профессиональной субъектности будущих специалистов физической культуры и спорта в профессиональной подготовке, интегрирует целевой, процессуальный и результативный блоки.

Задачей первого, подготовительного этапа процесса является разработка содержания образовательного процесса, что обеспечит формирование профессиональной субъектности будущих специалистов (внесение изменений в образовательно-профессиональные, а так же учебные программы дисциплин; согласование учебных планов с зарубежными вузами).

Задача формирующего этапа – формирование субъектности в рамках определенных дисциплин и практик (формирование представлений о сущности и закономерности формирования субъектности, создание рефлексивной среды, квазипрофессиональная деятельность); добровольное участие студентов в различных общественных мероприятиях с последующим составлением рейтинга общественной активности); обучение студентов по программам двойных дипломов, а также по семестровыми программам академической мобильности в зарубежных вузах.

Контрольный этап посвящен оценке уровня субъектности по авторской методике, а также подведению итогов и предоставлению студентам рекомендаций. Задачи каждого из этапов решаются с помощью адекватных форм и средств.

В перспективе – экспериментальная проверка эффективности модели процесса формирования профессиональной субъектности будущих специалистов физической культуры и спорта.

Ключевые слова: профессиональная субъектность, формирование, будущие специалисты физической культуры и спорта, модель, этапы.

Bitsyuk V. Model of the Formation of the Professional Subjectivity of Future Teachers of Physical Education

The professional subjectivity of future teachers of physical education is defined as professional quality characterized by the ability to be a subject of pedagogical activity and expressed in the ability to set and adjust its purpose in accordance with social requirements, as well as to independently plan and evaluate actions on the objectification of their own pedagogical position in situations in the educational process.

The model of formation of the professional subjectivity of future teachers of physical education in the professional training, which integrates the target, procedural and effective blocks, is presented.

The task of the first, preparatory stage of the process is to develop the content of the educational process, which will ensure the formation of the professional subjectivity of future teachers (making changes in the educational-professional programs and curricula of individual disciplines), as well as the coordination of curricula with foreign universities.

The task of the forming stage - the formation of subjectivity within certain disciplines and practices (formation of ideas about the nature and patterns of the formation of subjectivity, the creation of a reflexive environment, quasi-professional activity); voluntary participation of students in various social events with the subsequent compilation of the rating of their social activity); the training of students for double degree programs, as well as semester programs of academic mobility at foreign universities.

The control stage is dedicated to assessing the level of subjectivity by the author's technique, as well as summing up the results and giving recommendations to students.

Tasks of each stage are solved with the help of adequate forms and means.

In the long run - an experimental verification of the effectiveness of the model of the process of forming the professional subjectivity of the future teacher of physical education.

Key words: professional subjectivity, formation, future teachers, physical education, model, stages.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2019 р.

Прийнято до друку 31.05.2019 р.

Рецензент – д.п.н., доц. Мазін В. М.